

აუდიტორების ტოტალური დისკრედიტაციის პოლიბონი, როგელსას აუდიტორები უნდა განეჩილონ!

ჩემი დაკვირვებით, „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“ ახალმა კანონმა კვალიფიციურ და გამოცდილ აუდიტორთა უმეტესობა პროფესიისკენ შემოაბრუნა – გაიზარდა მოთხოვნა აუდიტორულ მომსახურებაზე, რადგანაც მრავალჭირგამოვლილ ბიზნესს უკვე აღარა აქვს შემოსავლების დამალვისა და გაურკვეველ გარემოსა და რისკების ზონაში საქმიანობის სურვილი.

გარდა ამისა, ამ კანონმა წარმოშვა აუდიტორული შემონმების მომსახურების მიმღებთა მიმართ ახალი ვალდებულებები და ამის ისინი აქტიურად მიმართავს კვალიფიციური აუდიტორული მომსახურების მიღების პრაქტიკას. მთელს ამ პროცესს მხარი აუბეს ამ სფეროში მოღვაწე პროფესიულმა ორგანიზაციებმა, აუდიტორულმა კომპანიებმა და აუდიტორებმა.

ცხადია, თავისი შედეგებს იძლევა აუდიტორებისა და აუდიტორული კომპანიების მიერ კრისტალური პატიოსნებისა და პროფესიული თავმოყვარეობის, საერთოდ პროფესიისადმი პატივისცემის სტრატეგიის განხორციელება. საზოგადოდ, აუდიტორულ ბაზარზე პროფესიული ნორმების, პროფესიონალი ბუღალტრის ეთიკის კოდექსის ნორმების დარღვევის აშკარად გამოკვეთილი ფაქტები არ შეინიშნება, თუმცა საჯარო სექტორში აუდიტორული შემონმების მომსახურების მიღებასთან დაკავშირებით კვლავ რჩება სერიოზული პრობლემები, რომელიც მთელი რიგი გარემოებებითაა განპირობებული.

დიახ, სახელმწიფო შემსყიდველი ორგანიზაციების (სსიპ-ები, ა(ა)იპ-ები, შპს-ები) საკმაოდ მნიშვნელოვანი ნაწილი სერიოზულ გადაცდომებს უშვებს აუდიტორული შემონმების მომსახურების მიღების მიზნით ორგანიზებული ტენდერის ყველა სტადიაზე (დანყებულ ფასთა გამოკითხვის პროცედურით და დამთავრებული ხელშეკრულების გაფორმებამდე პერიოდით). ჩვენი დაკვირვებით საჯარო დაწესებულებების, მხრიდან ამ მომსახურების შესყიდვისას, გამოვლენილი განუკითხაობისა და ზოგჯერ თვითნებობის ფაქტები განპირობებულია:

1. შემსყიდველების არაკომპეტენტურობითა და ამ შესყიდვის ობიექტის მიმართ ზერელე დამოკიდებულებით;
2. შემსყიდველების მხრიდან მათთვის სასურველი აუდიტორული კომპანიის შერჩევისა და მისი გამარჯვების უზრუნველყოფელი კომფორტული „დერეფნის“ მომზადების მიზნით ისეთი არაადექვატური ტექნიკური დავალების ჩამოყალიბებით, რომელიც მნიშვნელოვნად ზღუდავს შესაბამის ტენდერზე კვალიფიციური პრეტენდენტების მონაწილეობის შესაძლებლობას, მკვეთრად ამცირებს კონკურენციას და ზოგჯერ ისეთ დონეზეც კი, რომ ტენდერში ერთდროულად მონაწილეობასა და გამარჯვებას ახერხებს

მხოლოდ ერთადერთი აუდიტორული კომპანია. ეს ადვილად შესამჩნევია, რადგან შემსყიდველის მიერ ტექნიკურ დავალებაში მოცემული პრეტენდენტის შერჩევის კრიტერიუმები სრულ შესაბამისობაშია იმ ერთადერთ მონაწილე პრეტენდენტის მონაცემებთან, რომელმაც გაიმარჯვა ამ ტენდერში. მთელს ამ პროცესში, დიდი ვარაუდით, მონაწილეობას იღებენ ის აუდიტორული კომპანიები, რომლებსაც წინასწარ აქვთ მომზადებული ნიადაგი ამ ტენდერში გამარჯვებისათვის, რომელშიც ვგულისხმობ ამ აუდიტორული კომპანიებისათვის დამახასიათებელი საკვალიფიკაციო და ტექნიკური შესაძლებლობების ინდიკატორების პირდაპირ გათვალისწინებას ტენდერის ტექნიკური დავალების საკვალიფიკაციო მოთხოვნებში (ანუ ადგილი აქვს მათთვის მორგების აშკარად გამოკვეთილ მცდელობას).

ჩვენ, გვქონდა რა განზრახვა „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“ 2016 წლის 24 ივნისის ძალაში შესული ახალი კანონის მოქმედების პერიოდში დაკვირვებოდათ საჯარო სექტორის შემსყიდველების მიერ 2016 წლის აგვისტოდან 2017 წლის თებერვლის ჩათვლით აუდიტორული შემონმებისა და ქონების შეფასების მომსახურების შესყიდვისას მოქმედი კანონმდებლობის დაცვის მდგომარეობას, ამ მომსახურების მიღების განზრახვის მქონე თითქმის ყველა სახელმწიფო შემსყიდველ ორგანიზაციას წინასწარ გაუუზავნეთ წერილი(ელექტრონულ მისამართზე) იმის შესახებ, რომ 2016 წლის 24 ივნისიდან ძალაშია „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“ საქართველოს კანონი, რომელშიც

სხვა საკონსულტაციო ხასიათის ინფორმაციასთან ერთად აღნიშნული იყო, რომ ამ კანონმა გამიჯნა აუდიტორული და საშემფასებლო საქმიანობა.

მიუხედავად ამისა, ძალიან მცირე რაოდენობის შემსყიდველმა გაითვალისწინა ჩვენს წერილში განივთებული „შეძახილი“, რადგან, როგორც ჩანს, საჯარო დაწესებულებებში მომუშავე საჯარო მოხელეთა უმეტესობა ელექტრონულ მისამართებზე გაგზავნილ წერილებს არ ეცნობა და თუ ეცნობა, ჯიუტობს, იცის რომ არღვევს მოქმედ კანონმდებლობას(ამ თვალსაზრისით SPA170000181 ტენდერია საინტერესო) და არ ითვალისწინებს.

ჩვენი განსაკუთრებული ყურადღება მიიპყრო სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს სისტემაში განთავსებულმა შემდეგმა ტენდერებმა: SPA170002435; SPA170001541; SPA170000181; SPA160026763; SPA160027289; SPA1700009575; SPA170000556; SPA160026304 .ამ დაკვირვების პროცესში, ჩვენ შემსყიდველებს, სისტემის მეშვეობით, მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილი პროცედურების დაცვით, ვუსვამდით კითხვებს და ვაფასებდით რეაგირებას, ვთხოვდით კორექტირების შეტანას სატენდერო დოკუმენტაციაში.

ამ თვალსაზრისით ყველაზე კურიოზული იყო SPA170000181 ტენდერის მენეჯმენტის მოქმედება, სადაც ჩვენს მიერ დასმულ იქნა 17 შეკითხვა, რომელთა შორის ვფიქრობ განსაკუთრებით საყურადღებოა მე-17 შეკითხვა, კერძოდ: **„17. ხომ არ ემსახურება ტექნიკური დავალების 4.1; 4.2 და მე-8 მუხლის „გ“ ქვეპუნქტში აღნიშნული მოთხოვნები მიმწოდებელთა მკვეთრად შემცირებასა და სასურველი პრეტენდენტის მონაცემებთან მორგებას? (იმ მიზნით, რომ: შემსყიდველს - გაუადვილდეს პასუხის გაცემა; შესყიდვების სააგენტოს გაუადვილდეს შესაბამისი რეაგირებისთვის საფუძვლის შედგენა, ხოლო ამ მომსახურების პოტენციურ მიმწოდებლებს გაუადვილდეს იმის გაცნობიერება, თუ როგორ „იღწვის“ ზოგიერთი მაღალი დამოუკიდებლობის ხარისხის მქონე შემსყიდველი მისთვის მისაღებ მიმწოდებელს მოარგოს აღნიშნული ტენდერის პირობები, მიზანშეწონილად ჩავთვალებთ აღვნიშნოთ შემდეგი: რომ შემსყიდველის მიერ სისტემაში განმეორებით ატვირთული ე.წ. „SPA170000181-განახლებული აუდიტის სატენდერო დოკუმენტაცია.pdf“-ის მიხედვით, კერძოდ მისი მხოლოდ 4.1; 4.2 და მე-8 მუხლის „გ“ ქვეპუნქტში აღნიშნული მოთხოვნების წყალობით, შემსყიდველმა პოტენციურ მიმწოდებელთა წრე 118 -დან შეამცირა 17 ერთეულამდე (ანუ რეალურად 7 ერთეულამდე, რადგან 17-დან 10 კომპანიას საერთოდ არ აინტერესებს ამ ღირებულების მქონე მომსახურების მიწოდება და ტრადიციულად არც ღებულობს მონაწილეობას მსგავს ტენდერებში, ხოლო დარჩენილი 7 კომპანიიდან, ბაზარზე დაკვირვების შედეგებიდან გამომდინარე, ამ ტენდერის ტექნიკური მოთხოვნების გათვალისწინებით (ოთხი სახის მომსახურების მიწოდება არაადექვატურ ფასად), მაქსიმუმ მხოლოდ ორმა (ანუ იმ დროს დარეგისტრირებული 118 კომპანიიდან ორმა) აუდიტორულმა კომპანიამ**

შეიძლება ისურვოს ამ ტენდერში მონაწილეობა.

უფრო მეტიც, ახლავა შესაძლებელი დასახელებს თუ რომელი მისთვის სასურველი აუდიტორული კომპანიისთვის ამზადებს შემსყიდველი „სასურველის შერჩევის კორიდორს“, მაგრამ დასახელებისგან თავს შევიკავებთ, რადგან ის აუდიტორულ ბაზარზე კეთილსინდისიერი მოთამაშეა. ფაქტი კი იმაშია, რომ შემსყიდველმა ასეთი მოქმედების შედეგად კონკურენტების წრე სავარაუდოდ შეამცირა თითქმის 59-ჯერ (118/2) ანუ 97 %-ით.როცა ასე იქცევა კანონით გამყარებული მაღალი დამოუკიდებლობის ხარისხის მქონე, მხოლოდ საქართველოს პარლამენტის წინაშე ანგარიშვალდებული სსიპ-ი, ვფიქრობთ ის არ შეიძლება არ იქცევდეს ყურადღებას)“.ეს და ბევრი სხვა კითხვა სემეკ-ის მენეჯმენტმა დატოვა უპასუხოდ, რეაგირების გარეშე.

ხოლო, რაც შეეხება შედეგს, ჩვენს მიერ სისტემაში განთავსებული ვარაუდი დოკუმენტურად დადასტურდა, მაგრამ კითხვა, თუ რატომ უმზადებდა „შერჩევის კორიდორს“ ასე თავგამოდებით აღნიშნული შემსყიდველი სწორედ ამ კვალიფიცირებულ აუდიტორულ კომპანიას, დარჩა პასუხგაუცემელი თვით შემსყიდველის მხრიდან.

ასეთი მოქმედება ცხადია ბადებს კითხვას: **თუ რატომ იქცევა ასე კანონით გამყარებული მაღალი დამოუკიდებლობის ხარისხის მქონე, მხოლოდ საქართველოს პარლამენტის წინაშე ანგარიშვალდებული სსიპ-ი(რომელსაც ექსკლუზიურად კანონით აქვს მინდობილი სტრატეგიულ და მონოპოლიის მაღალი ხარისხის მქონე ლიცენზიანტებისთვის და ჩვენთვის, მომხმარებლებისთვის ელექტროენერჯისა და გაზის, წყლის სამომხმარებლო ტარიფების ობიექტურად დადგენა)?**. ამ შემსყიდველთან (SPA170000181 ტენდერს ვგულისხმობთ) მიმართებაში დაფიქსირდა კიდევ ერთი უცნაური მოვლენა: **რატომღაც სისტემაში აიტვირთა გამარჯვებული ჩვენი კოლეგა კომპანიის საჯარო რეესტრიდან ამონაწერი, სადაც ფიქსირდებოდა სსიპ შემოსავლების სამსახურის 2017 წლის 18 იანვრის N005432 შეტყობინება მთელი ქონების საგადასახადო გირავნობა/იპოთეკაზე (აღნიშნული დოკუმენტი ცხადია იძლეოდა საფუძვლს სატენდერო კომისიისთვის შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღებისათვის), რომელიც შემდგომ უკვალოდ (ატვირთულ დოკუმენტში ცვლილებისას კვალი რჩება ხოლმე უარყოფილ დოკუმენტთან მიმართებაში, რომელიც გადაიხაზება ხოლმე და ეს ჩვეულებრივი პროცედურაა, მაგრამ ამ შემთხვევაში ასე არ მოხდა) „გაქრა“(ანუ ჩამოიხსნა) სისტემიდან(?!** თუმცა, 2017 წლის 18 თებერვლის მდგომარეობით იგივე „მდგომარეობაში“ აღმოვაჩინე საჯარო რეესტრის საიტზე(„გამორჩათ“, რომ ეს ის ქვეყანა არ არის სადაც ისინი დაიბადნენ), რაც იმას ნიშნავს, დიდი ალბათობით, რომ ის სპეციალურად ჩამოხსნეს.

ზემოაღნიშნული ტენდერებიდან,ჩვენი ყურადღება მიიპყრო კიდევ ერთმა გარემოებამ: **ჩვენი ზოგიერთი კოლეგა დემპინგურ ფასს სთავაზობს შესყიდვის იმ ობიექტებს, რომლებისთვისაც აუდიტორული შემომწების მომსახურის მიწოდებისას**

საჭიროა მაღალი პასუხისმგებლობის, სკეპტიციზმის, სიფრთხილის, შრომისმოყვარეობის, პროფესიონალიზმისა და გამოცდილების, მაღალი დამოუკიდებლობის ხარისხის გამოვლენა, ითხოვს მაღალი კვალიფიკაციის, გამოცდილებისა და რეპუტაციის აუდიტორების ჩართულობას. ასე მაგალითად, SPA170000957 ტენდერზე შემსყიდველს ორი(2015-2016) წლის ფინანსური ანგარიშგების აუდიტორული შემოწმების მომსახურება სჭირდებოდა, რომელიც მოიცავდა ფინანსური ანგარიშგებისა და საგადასახადო აუდიტის მომსახურებას, ანგარიშგების ინგლისურად გამოცემას), სადაც მონაწილეობა მიიღეს ისეთმა აუდიტორულმა კომპანიებმა, როგორებიცაა ბიდიო, ბეიკელ ტილი ჯორჯია, გრანთორტონ ახვლედიანი.ამ შემსყიდველის ორივე წლის ბრუნვა შეადგენდა თითქმის 1,2 მლრდ ლარს, ზოგიერთმა კოლეგა კომპანიებმა ამ მომსახურების მიწოდება 80 ათასი ლარის სავარაუდო ფასის პირობებში შეთავაზეს 9,9ათას ლარად და 10 ათას ლარად(?!). დიახ, 9,9 ათას და 10 ათას ლარად. კოლეგა კომპანიების მხრიდან გამოვლენილი ასეთი მოქმედების შედეგად არ იყო გასაკვირი, რომ შემსყიდველმა ეს ტენდერიც შეწყვეტილად გამოაცხადა(ამ ტენდერს წინ უსწრებდა ამავე შემსყიდველის მიერ იგივე სახეობაზე გამოცხადებული SPA160027339 ტენდერი, რომელიც ეხებოდა 2015 წლის ფინანსური ანგარიშგებისა და საგადასახადო აუდიტორული შემოწმების მომსახურების მიწოდებას 600 მლნ. ლარის წლიური ბრუნვის პირობებში, 40 ათასი ლარის სავარაუდო ღირებულებით). მაშინ, იმ ეტაპზე იგივე აუდიტორულმა კომპანიებმა (რომლებიც მაშინ მარტო აღმოჩნდნენ მიმწოდებელ პრეტენდენტებს შორის), ამ მომსახურების მიწოდება(ანუ 2015 წლის ფინანსური ანგარიშგების აუდიტორული შემოწმება) შემსყიდველს შეთავაზეს 19 997 ლარად და 16 700 (დიახ, როცა აუდიტორული შემოწმებას უნდა დაქვემდებარებოდა 600 მლნ. ლარის ბრუნვა, 19 997 ლარად

და 16 700 ლარად შეთავაზეს, ხოლო როცა მეორედ ერთდროულად ორი წლის აუდიტორული შემოწმება გამოაცხადა შემსყიდველმა, თითქმის 1,2 მლრდ ლარის(ანუ გაორმაგებული) ბრუნვის პირობებში, შემსყიდველს შეთავაზეს აუდიტორული შემოწმების მომსახურება გაცილებით ნაკლებ(?) ფასად, ვიდრე პირველ შემთხვევაში).

ამ მონაცემების ანალიზი და შეფასება წმინდა პროფესიული თვალსაზრისით, რბილად რომ ვთქვათ, არ ტოვებს კარგ შთაბეჭდილებას. უფრო მეტიც, ვფიქრობ ამ და სხვა ანალოგიურ შემთხვევებში პროფესიული თვითშეფასების დეფიციტთანაც (თუმცა დარწმუნებული ვარ რომ კვალიფიკაციის დეფიციტს ამ შემთხვევაში ადგილი არა აქვს) გვაქვს საქმე (უფრო მეტიც, კოლეგების მსგავსი საქციელი მიტოვებს შთაბეჭდილებას, რომ ისინი, სადაც ვაქცევას აპირებენ და მოსწრებაზე არიან), მაგრამ ეს იმდენად არსებითი არ არის. ამ შემთხვევაში არსებითი ისაა, რომ ილახება, უფასურდება მაღალი ხარისხის აუდიტორული შემოწმებისადა აუდიტორული მომსახურების განმახორციელებელი აუდიტორების/ აუდიტორული კომპანიების უნიკალური აქტივი-ავტორიტეტი და პრესტიჟი, ნდობა პროფესიის მიმართ ანუ ის აქტივები, რომლებზეც დგას ეს პროფესია არა მარტო ჩვენთან, არამედ მთელს მსოფლიოში.

ამ შემთხვევაში ვფიქრობ,(ეს ჩემი სუბიექტური მოსაზრებაა) შემსყიდველმა SPA160027339 ტენდერის ორგანიზების პროცესში იგრძნო რა, რომ ტენდერზე მონაწილეობა მიიღეს პროფესიული თვითშეფასების დეფიციტის მქონე პრეტენდენტებმა (რომელსაც შესაძლოა მოჰყოლოდა სხვა შესაძლო გართულებები შემსყიდველის პარტნიორთან და დონორებთან), დაიზღვია თავი სავარაუდო რისკებისაგან, რომლებიც შესაძლოა დამდგარიყო უხარისხო აუდიტორული შემოწმების შედეგად და შეწყვიტა ტენდერი (დარწმუნებული ვარ ამ შემთხვევაში მიმწოდებლების ასეთი უღირსი საქციელის გამო გამოხატა

პროტესტი ფარული ფორმით), რომლის უფლებაც მას ჰქონდა და აქვს, თან მიზეზის განუმარტებლად.

თუმცა, ცხადია, ისმის კითხვა: **თუ როგორ მოიქცეს ანალოგიურ შემთხვევაში შემსყიდველი?** ამ კითხვაზე პასუხი მარტივია - შემსყიდველმა უნდა გაითვალისწინოს შესყიდვის ობიექტის სპეციფიკა (აუდიტორული შემოწმების მომსახურების თავისებურებები, საამისო კონსულტაციები მიიღოს ამ დარგის მაღალკვალიფიციური ექსპერტებისა და აუდიტორული პროფილის პროფესიული ორგანიზაციებისაგან), ფასთა გამოკითხვის პროცედურებში მონაწილეობის მიღების შესაძლებლობა მისცეს კვალიფიციურ აუდიტორულ კომპანიებს და, რაც მთავარია, „შეისმინოს“ სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს მიერ ადგილობრივი და ევროპული ქვეყნების გამოცდილების საფუძველზე შემუშავებული და შემსყიდველების საყურადღებოდ გამოცემული რეკომენდაციები (იხ. „რეკომენდაცია კვალიფიკაციის დამადასტურებელ მოთხოვნებთან დაკავშირებით“), რომელსაც ძალიან ხშირად იგნორირებას უკეთებენ საჯარო სექტორის შემსყიდველები.

თუ შემსყიდველს არა აქვს განზრახვა, „დერეფანი“ გაუმზადოს მის მიერ არჩეულ აუდიტორულ კომპანიას, ზემოაღნიშნული რეკომენდაციებისა და გარემოებების გათვალისწინების შემთხვევაში საკმაოდ დიდი ალბათობით შესაძლებელია შემსყიდველმა აუდიტორული შემოწმების მომსახურება მიიღოს შესაბამისი კვალიფიკაციისა და შესაძლებლობების მქონე ადექვატური აუდიტორული კომპანიისაგან.

არც თუ ისე იშვიათად აუდიტორული შემოწმების მომსახურების შემსყიდველი სახელმწიფო ორგანიზაციები და საწარმოები ტექნიკურ მოთხოვნებში უთითებენ პრეტენდენტის მიერ აუდიტორული მომსახურების ბრუნვის (წლიური შემოსავალი, ან ვთქვათ რამოდენიმე წლის შემოსავლის) მაჩვენებელს, რომელიც შეუსაბამობაშია აუდიტორული შემოწმების განმახორციელებელი აუდიტორული კომპანიის, მისი აუდიტორების ტექნიკური შესაძლებლობების, მათი შესაბამისი უნარების გაზომვის მიზანთან, შემდეგ გარემოებათა გამო:

1. ობიექტურობის და არადისკრიმინაციულობის პრინციპის დაცვა მოითხოვს იმ საჭირო ტექნიკური ცოდნისა და გამოცდილების მოთხოვნას, რომელიც აუცილებელია კონკრეტული შესყიდვის ობიექტის მიწოდებისთვის.

როგორც წესი, ტექნიკური ცოდნის/ გამოცდილების მატარებელს, მით უფრო ინტელექტუალური (აუდიტორული შემოწმება, აუდიტორული მომსახურება, ქონების შეფასება და სხვ.) მომსახურების მიღების აუცილებლობისას, წარმოადგენს არა საწარმო, არამედ საწარმოში დასაქმებული შესაბამისი კვალიფიკაციის /გამოცდილების მქონე პერსონალი. შესაბამისად, ტექნიკური ცოდნის შეფასებისათვის, საჭიროა მიმწოდებელს მოეთხოვოს ტექნიკური ცოდნის/ გამოცდილების არსებობის დასაბუთება ტენდერით გათვალისწინებული პროექტის განხორციელებაზე პასუხისმგებელ პირებთან მიმართებაში; სააგენტოს რეკომენდაციას, შემსყიდველმა ორგანიზაციამ,

შესყიდვის ობიექტის მიწოდების სპეციფიკიდან გამომდინარე, თავად განსაზღვროს, თუ რომელ პოზიციაზე მომუშავე თანამშრომელი ითვლება პროექტის განხორციელებაზე პასუხისმგებლად, რასაც შესაბამისად ასახავს სატენდერო დოკუმენტაციაში; ამ მიზნით შემსყიდველმა უნდა გაითვალისწინოს პროექტის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი პირების შესაბამისი განათლების, გამოცდილების და/ ან კონკრეტულ მმართველ პოზიციაზე აუდიტორულ კომპანიაში გარიგების პარტნიორი აუდიტორის) მუშაობის დამადასტურებელი დოკუმენტების წარდგენის მოთხოვნა. დამადასტურებელი დოკუმენტების სახით, როგორც წესი, პრეტენდენტს მოეთხოვება შესაბამისი სპეციალისტების პროფესიული და აკადემიური მიღწევების ნაკრების (CV), დიპლომ(ებ)ის, სერტიფიკატების ან რეგისტრაციის (აკრედიტაციის) მონაცემების მითითება (წარდგენა).

2. არის რა აუცილებლობა შემსყიდველმა ტექნიკურ მოთხოვნებში გაითვალისწინოს პრეტენდენტის სანდოობის განმსაზღვრელი ინდიკატორი. პრეტენდენტის სანდოობის (რომ ხელშეკრულება შესრულდება ჯეროვნად და კეთილსინდისიერად) განმსაზღვრელ ინდიკატორად, როგორც წესი შემსყიდველები ითხოვენ: ცნობას იმის შესახებ, რომ არ მიმდინარეობს საწარმოს ლიკვიდაცია; ცნობა, რომ არ მიმდინარეობს გადახდისუნარიანობის საქმის წარმოება; სხვა მაღალი რეპუტაციისა და კორპორატიული კულტურის დამკვეთის მიერ განეულ რეკომენდაციებს (ერთ ერთი შემსყიდველი, რომელმაც ფასთა გამოკითხვის შემდეგ მთხოვა კონსულტაციები სატენდერო მოთხოვნების ჩამოყალიბებასთან დაკავშირებით, კატეგორიულად უარყოფდა ასეთი რეკომენდაციის გათვალისწინების მიზანშეწონილობას ტექნიკურ მოთხოვნებში იმ მოტივით თითქოს თვით სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო იყო წინააღმდეგი ასეთი კრიტერიუმის გათვალისწინების და ეს მაშინ როცა თვით ეს სააგენტო იძლევა ასეთ რეკომენდაციებს!!); ფასწარმოქმნის ადეკვატურობის დასაბუთება სატენდერო წინადადების ფასსა და სავარაუდო ღირებულებას შორის მკვეთრი სხვაობის არსებობის შემთხვევაში;

3. რაც შეეხება პრეტენდენტის ფინანსურ (როცა არის გარდაუვალი აუცილებლობა შემსყიდველმა შეაფასოს მიმწოდებელის ფინანსური შესაძლებლობა, თუ მას გააჩნია თანამშრომლების, სახელმწიფოსა და საკუთარი მიმწოდებლების მიმართ ვალდებულებების შესრულებისათვის საჭირო ფინანსური სახსრები, ხოლო საწარმოს ბრუნვა იძლევა საშუალებას, შეეფასოს მიმწოდებლის მიერ კონკრეტული მოცულობის პროექტის განხორციელების ზოგადი შესაძლებლობები) და ტექნიკურ (მაგალითად იმ მიზნით, რომ შემსყიდველმა ორგანიზაციამ შეიცნოს, აძლევს, თუ არა მიმწოდებელს შესყიდვის ობიექტის სათანადოდ მიწოდების საშუალებას მისი საწარმოს ზომა და აღჭურვილობა. ტიპიურ მოთხოვნას განეკუთვნება, მაგალითად, დასაბუთება მიმწოდებლის მხრიდან შესაბამისი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის რეალურად არსებობის შესახებ) შესაძლებლობებ-

ზე ინდიკატორებს, მათი მოთხოვნა შესყიდვების სააგენტოს მხრიდან (იხ. <http://procurement.gov.ge/getattachment/ELibrary/metod-mititebebi-da-recomendaciebi/qualification.pdf.aspx>) რეკომენდებულია მხოლოდ მაშინ, როდესაც:

ა) ტენდერში მონაწილე პრეტენდენტს შეაქვს მნიშვნელოვანი წილი შემსყიდველის საბოლოო პროდუქტის შექმნაში (ასეთი ფუნქცია, როგორც ცნობილია, აუდიტორული შემოწმების მომსახურებას არა აქვს, რადგან აუდიტი დამკვეთის მიერ შედგენილი ფინანსური ანგარიშგების მოქმედი კანონმდებლობით, ბასს-ისა და ფასს-ის მოთხოვნებით დადგენილ კრიტერიუმებთან შესაბამისობის დადგენა);

ბ) შესყიდვის ობიექტის მოცულობა შედარებით მაღალია (ასეთ შემთხვევაში არა აქვს ადგილი) შემსყიდველის მიერ განხორციელებულ სხვა პროექტებთან მიმართებაში. შესყიდვების სააგენტოს ამ რეკომენდაციის მიხედვით ტიპურ ობიექტებს, რომელთა შესყიდვისას საჭიროა შეფასდეს მიმწოდებელი პრეტენდენტის ფინანსური და ტექნიკური შესაძლებლობები (და არა ტექნიკური უნარები), განეკუთვნება, მაგალითად, ინფრასტრუქტურული პროექტები, სამშენებლო და სამონტაჟო სამუშაოები და არამც და არამც აუდიტორული შემოწმების მომსახურება (ინტელექტუალური მომსახურების კატეგორიაში შემავალი მკაცრი რეგლამენტების ჩარჩოებში მოქცეული მომსახურება), რომლის მიწოდების მთელი პროცესი (თითოეული პროცედურა დაგეგმიდან აუდიტორული დასკვნის გამოცემამდე) რეგლამენტირებულია საქართველოში მოქმედი კანონმდებლობით (მათ შორის, „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“ კანონით), პროფესიონალური ბუღალტრის (აუდიტორის) ეთიკის კოდექსითა და აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტებით.

აღნიშნულით მკითხველის ყურადღებას იმაზე ვამახვილებთ, რომ აუდიტორული შემოწმების განმახორციელებელი აუდიტორული კომპანიის, მისი აუდიტორების ტექნიკური შესაძლებლობები (უფრო სწორად ტექნიკური ცოდნა და გამოცდილება - ანუ საკვალიფიკაციო უნარები და გამოცდილება) არ შეიძლება შემსყიდველმა პრეტენდენტი შეაფასოს (გაზომოს) იმ ინდიკატორით (კრიტერიუმით), რომლითაც ზომავს ინფრასტრუქტურული პროექტების განმახორციელებელი (მიმწოდებელი) სამშენებლო კომპანიის ფინანსურ და ტექნიკურ შესაძლებლობებს. როცა შემსყიდველი ჯიუტობს და მაინც ცდილობს ვთქვათ წლიური ბრუნვის მაჩვენებლის ტექნიკურ დავალებაში აუცილებელ მოთხოვნებში „ჩატენვას“ აუდიტორული შემოწმების განმახორციელებელი (მიმწოდებელი) აუდიტორული კომპანიის შერჩევის კრიტერიუმად, დიდი ალბათობით შემსყიდველის ასეთი მოქმედება შეიძლება განპირობებული იყოს ამ ტენდერის პირობების მორგებით მისთვის სასურველი კომპანიისათვის (მაშინ, როცა სატენდერო კომისიის წევრები ფორმალურად აფორმებენ ოქმს იმის შესახებ, თითქოს ამ კომისიის წევრებს არა აქვთ ინტერესთა კონფლიქტი) და ასეთ პირობებში,

როგორც წესი, ტენდერში მონაწილეობის სურვილს გამოხატავს მხოლოდ ერთი კომპანია, რომელიც აღნიშნული მეთოდის გამოყენებით კონკურენტებისაგან „გათავისუფლებულ“ ველში იგებს კადევაც ტენდერს (იხ. მაგ. SPA170000181; NAT170000393; SPA170001541 და სხვა).

მსგავს შემთხვევებში მაღალი თვითშეფასებისა და რეპუტაციის აუდიტორული კომპანიები თავს არიდებენ მსგავს ტენდერში მონაწილეობას (რადგან ფიქრობენ, რომ შემსყიდველმა წინასწარ იცის ვის გაამარჯვებინებს - ანუ „გაიასნებულია“ თუ ვისთვის) დისკვალიფიკაციის შიშით (რადგან ფიქსირდება აუდიტორული კომპანიის მიერ პროფესიონალური ბუღალტრის (აუდიტორის) ეთიკის კოდექსით გათვალისწინებული მოთხოვნების დარღვევით კონკრეტულ მიმწოდებელზე მორგებული პირობები). ზემოაღნიშნული მიდგომები გათვალისწინებულია საქართველოს შესყიდვების სააგენტოს მიერ ადგილობრივი ბაზრისა და ევროპული ქვეყნების გამოცდილების საფუძველზე შემუშავებულ რეკომენდაციებში „რეკომენდაციიდან კვალიფიკაციის დამადასტურებელ მოთხოვნებთან დაკავშირებით“ (იხ. <http://procurement.gov.ge/getattachment/ELibrary/metod-mititebebi-da-recomendaciebi/qualification.pdf.aspx>), რომელიც აუდიტორული შემოწმების მომსახურების მიმღები სახელმწიფო შემსყიდველი ორგანიზაციები ითითქმის ყველა შემთხვევაში უკეთებენ იგნორირებას და უნიჭოდ „თხზავენ“ ისეთ ტექნიკურ მოთხოვნებს, რომელიც შესაბამისობაშია შემსყიდველის მენეჯმენტის მიერ რჩეული (სასურველი) აუდიტორული კომპანიის მონაცემებთან. ასეთი „დერეფნის“ მომწყობი შემსყიდველის მოქმედების წყალობით ტენდერში გამარჯვებულ აუდიტორულ კომპანიას ნარმოეშობა რა ოფიციალურად არადეკლარირებული ვალდებულება შემსყიდველის წინაშე, ის იძულებულია: „თვალი დახუჭოს“ შემსყიდველის მიერ მოქმედი კანონმდებლობის დარღვევით შედგენილ ფინანსურ ანგარიშგებაზე; არსებობს მაღალი რისკების შემცველი ფაქტები, არ დაადგინოს არსებითობა, არ გამოიყენოს შერჩევითობასთან დაკავშირებული პროფესიული ქმედებები და თუ შემთხვევით მიიწინააღმდეგება დარღვევისა შკარა ფაქტებს, არ დააფიქსიროს ის და საბოლოოდ შეადგინოს აუდიტის ისეთი ანგარიში და აუდიტორული დასკვნა, რომელიც შესაბამისობაშია დამკვეთის (შემსყიდველის) ინტერესებთან.

ამით დამკვეთის (შემსყიდველის) ინტერესი - შეიქმნას მისი საქმიანობის პოზიტიურად შეფასების, მომავალში საქმიანობის უსაფრთხოდ და კომფორტულად გაგრძელების გარემო, აგრეთვე ალიბის სახით მომკითხავს (ზემდგომს) თვალში ააფაროს აუდიტორული დასკვნა, შესრულებულია. ასევე შესრულებულია ამ ტენდერში გამარჯვებული რჩეული აუდიტორული შემოწმების განმახორციელებელი აუდიტორული კომპანიის სურვილი: მიიღოს ანაზღაურება (შესაძლებელია არა მარტო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ოდენობით!!!!) რეალურად არსებული რისკების შენიღბვისათვის-აუდიტის

ფორმალურად განხორციელებისათვის და გამოუ-
თავისუფლდეს დრო მომდევნო ასეთი შემსყიდვე-
ლის „ძიებისა“ და მასთან ანალოგიური ურთიერთობის
„დალაგებისთვის“.

ეს ცხადია ვარაუდებია, რომელსაც მთელ რიგ
შემთხვევებში შეიძლება რეალურად მართლაც
ჰქონდეს ადგილი, რომელიც საზიანოა როგორც
აუდიტორულ ბაზარზე მოქმედი აუდიტორებისა და
აუდიტორული კომპანიებისათვის (რომლებიც ასეთ
შემთხვევებში აშკარად არღვევენ პროფესიონალი
ბუღალტრის ეთიკის კოდექსისა და „ბუღალტრული
აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“
საქართველოს კანონის მე-16 მუხლის (ეთიკის წე-
სები და დამოუკიდებლობა), ასევე სახელმწიფოს ან
ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ
დაფუძნებული სსიპ-ების, ა(ა)იპი-ების, შპს-ების
დამფუძნებლების/პარტნიორებისათვის (რომლებიც
ასეთი ფორმით შერჩეული აუდიტორების/აუდიტორ-
ული კომპანიების მიერ აუდიტირებული ფინანსური
ანგარიშგების საფუძველზე აფასებენ ამ ანგარიშებს
და ლებულობენ არაადეკვატურ და მაღალი რისკის
შემცველ გადაწყვეტილებებს).

ჩვენი კოლეგების მიერ ზემოაღნიშნული შერჩევის
მანკიერი პრაქტიკის გამოყენებისას აუდიტორე-
ბის/აუდიტორული კომპანიების მხრიდან უკანონო
მოქმედების დადასტურების ერთი ფაქტიც კი
დაანგრევს აუდიტორულ ბაზარს, მნიშვნელოვნად
შეარყევს რეპუტაციას, რომლის აღდგენას წლები
დასჭირდება. აუდიტორული საქმიანობა, საერთოდ
ეს პროფესია ხომ ნდობაზე, პატიოსნებაზე, დამოუ-
კიდებლობის მაღალ ხარისხზე, მიუკერძოებლობაზე,
მაღალ ხარისხის პროფესიონალიზმის გამოვლინების
უნარზე დგას!

აუდიტორული შემონმების მომსახურების სა-
ხელმწიფო შემსყიდველი ორგანიზაციებისა და
საწარმოების მენეჯმენტი, არც თუ ისე იშვიათად
აჭარბებს მის უფლებამოსილებებს და ამ მომსახურე-
ბაზე ტენდერის გამოცხადებითა და აუდიტორის/აუ-

დიტორული კომპანიის არჩევითისი დამფუძნებლის
(სამინისტროს, მერიისა და გამგეობის) ფუნქციებს
ითავსებს (ანუ პარტნიორისა და დამფუძნებლის
უფლებამოსილებების ითვისებს), რომლითაც არ-
ღვევს: „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს
კანონის მე-14 მუხლის მე-2 პუნქტის (სსიპ-ებთან და
ა(ა)იპი-ებთან მიმართებ: უ) და „მენარმეთა შესახებ“
საქართველოს კანონის მე-9 მუხლის მე-5 პუნქტის „ი“
ქვეპუნქტის მოთხოვნებს (შპს-ებთან მიმართება-
ში, რომლის მიხედვით შპს-ს პარტნიორთა კრება (ანუ
დამფუძნებელი) უნდა იღებდეს გადაწყვეტილებას
აუდიტორის არჩევაზე და არა კომპანიის დირექტორ-
ი, რომლის მიერ შედგენილ ფინანსურ ანგარიშგე-
ბას ამოწმებს აუდიტორი/აუდიტორული კომპანია.
თუ ამ საწარმოს პარტნიორისგან აქვს დელეგირებუ-
ლი ასეთი უფლება, ვფიქრობ ასეთი გადაწყვეტილება
გამოცემული უნდა იყოს მოქმედი კანონმდებლობით
დადგენილი წესით). ეს არსებითია იმის გამო, რომ
პირდაპირ დამოკიდებულებაშია აუდიტორული
შემონმების განმახორციელებელი აუდიტორული
კომპანიის საქმიანობის დამოუკიდებლობასთან და
შემონმების შედეგების შეფასებაზე პროფესიული
აზრის გამოხატვის თავისუფლებასთან.

ასეთი ფაქტები ჩვენს მიერ განხორციელებუ-
ლი დაკვირვების პერიოდშიც დაფიქსირდა (იხ.
SPA170002435, NAT160003506, SPA170001541;
SPA150006896; SPA170000957 და სხვ), რომელიც
ქმნის ინტერესთა კონფლიქტისათვის საკმაოდ ნა-
ყოფიერ ნიადაგს, რადგან აუდიტორული შემონმების
განმახორციელებელი აუდიტორული კომპანიის
შერჩევა, შერჩევის კრიტერიუმების დადგენა, მიწო-
დებული აუდიტორული შემონმების მომსახურების
ანაზღაურება დამოკიდებულია იმ მენეჯმენტზე
ვინც პასუხისმგებელია წლის საქმიანობაზე და ამ
საქმიანობის ამსახველი ფინანსური ანგარიშგების
შედგენასა და წარდგენაზე, აგრეთვე ამ ანგარიშგე-
ბის უტყუარობაზე. ცხადია, სახელმწიფო შემსყიდ-
ველების მხრიდან ამ მეტად არსებითი ხასიათის

უფლების „მითვისება“ ქმნის არაჯანსაღი ატმოსფეროს ჩამოყალიბების საფუძველს (ზოგჯერ შესაძლოა აუდიტორული შემოწმების განმმარტვილებელი კომპანიის წინაშე წარმოშვას გადახრებზე, გადაცდომებზე, ფულის გათეთრების ფაქტებზე, სპეციალურად დამახინჯებულად შედგენილ ანგარიშგებაზე „თვალის დახუჭვის“ ვალდებულება (ატმოსფერო), რომელიც მიუღებელია).

კვლევის პროცესში დაკვირვებამ აჩვენა, რომ ზოგიერთი საჯარო დაწესებულება ცდილობს მთელი წლის განმავლობაში ერთდროულად ერთი და იგივე აუდიტორული კომპანიისგან მიიღოს, როგორც აუდიტორული საკონსულტაციო მომსახურება (მომსახურე აუდიტორული კომპანიისაგან დოკუმენტების ვიზირების (თან ყველა დოკუმენტის) ფორმითაც კი), ისე წლის ფინანსური ანგარიშგების აუდიტორულ შემოწმების მომსახურებაც (შესაბამისი აუდიტორული დასკვნის გამოცემით). ამ სურვილს პირდაპირ აფიქსრებს ტექნიკურ დოკუმენტაციაში. ეს იმას ნიშნავს, რომ აუდიტორულ კომპანიას წარმოეშობა ვალდებულება აუდიტორული შემოწმება განახორციელოს მის მიერ მიწოდებულ მომსახურებაზე, რომელიც, პროფესიონალი ბუღალტრის ეთიკის კოდექსის მიხედვით, აკრძალულია და იწვევს აუდიტორის მიერ აუდიტორული საქმიანობის ფუნდამენტალური პრინციპის დარღვევას, ავტომატურად წარმოშობს პროფესიული ორგანიზაციისა და საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახურის მხრიდან ასეთი აუდიტორული კომპანიის მიმართ ადექვატური მკაცრი ზომების მიღების ვალდებულებას.

ასეთი მაგალითია ტენდერი SPA170001541, რომლის გვერდზე ჩვენს მიერ განთავსებული შენიშვნა

(„იცის თუ არა შემსყიდველმა, რომ ტექნიკური დავალების 2.3.5 პუნქტში აღნიშნული აუდიტორული შემოწმების უფლება ენაანაღმდეგება ბუღალტერთა საერთაშორისო ფედერაციის მიერ დადგენილ პროფესიონალ ბუღალტერთა ეთიკის კოდექსს (IESBA Code), აგრეთვე აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტებს ტექნიკური მოთხოვნების 2.3.2 პუნქტში მითითებულ მომსახურებასთან მიმართებაში, რადგან აუდიტორს/აუდიტორულ ფირმას ეკრძალება იმ პერიოდის აუდიტორული შემოწმების მომსახურების მიწოდება, რომელ პერიოდზეც თვითონ აქვს განხორციელებული აუდიტორული საკონსულტაციო მომსახურება (რომელიც განხორციელებულია ამ აუდიტორული კომპანიის მიერ მუდმივი ვიზირების რეჟიმში). ანუ ამ შემთხვევაში ხომ სახეზეა ინტერესთა კონფლიქტი?“), **შემსყიდველმა ჯიუტად არ გაითვალისწინა**.

ყველაზე არსებითი და საყურადღებო ისაა, რომ ამ ტენდერში მონაწილე ერთადერთ (ცხადია ამ ტენდერზე მონაწილეობა შეძლო მხოლოდ ერთმა პრეტენდენტმა) პრეტენდენტ აუდიტორულ კომპანიას, რომელიც გამარჯვებულად სცნო სატენდერო კომისიამ, ამის საწინააღმდეგო მოსაზრება არ გამოუხატავს, მათ შორის არც შესყიდვების სისტემის მეშვეობით. აღნიშნულის გამო, ჩვენი ეს კოლეგა ავტომატურად აღმოჩნდა „დანალმულ“ ველზე, სადაც აუდიტორული პროფესიის მაკომპრომეტირებელი გარემოებები და აუდიტორული კომპანიის მიერ პროფესიონალი ბუღალტრის ეთიკის კოდექსის დარღვევის-აუდიტორების/აუდიტორული კომპანიის ქმედების „ნალმების“ ფუნქციის მატარებელი ფაქტები იდენტიფიცირებულია და პირდაპირ ზედპირზე დევს მყარი მტკიცებულებების სახით, რომელიც, დარწმუნებული ვარ, მიიქცევს შესაბამისი აუდი-

ტორული პროფილის პროფესიული ორგანიზაციის ეთიკის კომიტეტისა და ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახურის ყურადღებას. გასაკვირი ის არის, რომ მსგავსი შემთხვევების მიმართ ამ პროცესში მონაწილე ზოგიერთ ჩვენი კოლეგა „დაყრუებულია“, ისეთ პოზას ირჩევს, რომ თითქოს მას ეს არ ეხება(!)

ზემოაღნიშნულ პერიოდში დროის რეალურ რეჟიმში ჩვენს მიერ განხორციელებული დაკვირვების შედეგების შეფასების საფუძველზე მივედით შემდეგ დასკვნამდე: საჯარო სექტორში შემავალი შემსყიდველის მენეჯმენტს, რომლის საქმიანობასაც (კერძოდ მათი საქმიანობის ამსახველ და მათივე ხელით შედგენილ ფინანსურ ანგარიშგებას) უტარებს აუდიტორულ შემოწმებას, არაფრით არ სურთ აუდიტორულმა კომპანიამ აუდიტორული შემოწმების შედეგად გამოავლინოს მაღალი რისკის შემცველი ფაქტები, მათი იდენტიფიცირებისა და შეფასების საფუძველზე დააფიქსიროს გადახრები, გადაცდომები, ნაკლოვანებები და შესაძლოა თაღლითობის, არაკანონიერი მოქმედების ფაქტები. ამ მიზნით, შემსყიდველები, მით უფრო ქართულ გარემოში, ცდილობენ მოახერხონ აუდიტორულ ბაზარზე მოქმედი მათთვის ახლო ნაცნობი იმ აუდიტორული ფირმების/ აუდიტორების მოწვევა, რომლებიც განახორციელებენ აუდიტორულ შემოწმებას, მაგრამ გამოვლენილ გადახრებსა და გადაცდომებს, თაღლითობისა და მოქმედი კანონმდებლობის დარღვევის ფაქტებს არ გაამჟღავნებენ, არ დააფიქსირებენ და საჯაროს არ გახდიან, რომლის მეშვეობით აიცილებენ შესაძლო გართულებებს ზემდგომთან (სახელმწიფო კონტროლის განმახორციელებელ ორგანოსთან, დამფუძნებელთან). აუდიტორული შემოწმების მომსახურების ამ განზრახვის მქონე შემსყიდველი მაქსიმალურად ცდილობს სატენდერო მოთხოვნები მოარგოს მისთვის სასურველ აუდიტორულ კომპანიის/ აუდიტორის საკვალიფიკაციო მონაცემებს და ამით გაუმზადოს მას „დერეფანი“- ააცილოს პრეტენდენტებისათვის სახელმწიფო შესყიდვის კანონმდებლობით დადგენილი კონკურენტული გარემოს შექმნისა და არადისკრიმინაციული მიდგომების დაცვის უზრუნველყოფელი კრიტერიუმების გათვალისწინების აუცილებლობა.

რამდენადაც ვიცი (თუ ვინმემ იცის ასეთი ერთი ფაქტი მაინც, იქნება მომანოდოთ, რითაც გამახარებთ ძალიან, უფრო მეტიც- შეიძლება აზრიც კი შევიცვალო), სახელმწიფო შესყიდვების განმახორციელებელ აუდიტის ობიექტზე ბოლო სამი წლის განმავლობაში საჯარო აუდიტის განმახორციელებელი სსიპ „საჯარო აუდიტის ინსტიტუტის“ მიერ სერტიფიცირებულ აუდიტორებს სსიპ-ების, ა(ა)იპი-ების, შპს-ების ფინანსური ანგარიშგების შემოწმების შედეგად თითქმის არც ერთ ობიექტზე არა აქვთ გამოხატული უარი აუდიტორული დასკვნის გამოცემაზე, ხოლო ამავე კატეგორიის აუდიტორების მიერ გამოცემული პირობითი დასკვნების რაოდენობა საკმაოდ მცირეა. ეს იმას ნიშნავს, რომ აუდიტორული შემოწმების სახელმწიფო შესყიდვის

განმახორციელებელი სანარმოები, სსიპ-ები, ა(ა)იპი-ები, შპს-ები, მათი ზემდგომები საგულდაგულოდ არჩევენ იმ ნაცნობ აუდიტორებსა და აუდიტორულ კომპანიებს, რომლებიც აუდიტორული შემოწმების შედეგად გამოვლენილ დარღვევებს, შეუსაბამობებს კარგად „შეუფუთავენ“ და არ უპრობლემებენ.

მთელ ამ პროცესს, ცხადია, გარკვეულწილად ხელს უწყობენ ჩვენი ის კოლეგები, რომლებიც თვითშეფასების დეფიციტით არიან დაავადებული და „ფორთხვა-ფორთხვით“ დაიარებიან სახელმწიფო შემსყიდველების დერეფნებში ჯერ კიდევ შემორჩენილი ნაცნობების მეშვეობით აუდიტორული შემოწმების მომსახურებაზე დაკვეთის მიღების მიზნით, ფასთა გამოკითხვაზე მიმართვისას აფიქსირებენ და ამ მომსახურებას (უმეტესწილად ერთ პირთან მოლაპარაკების ფორმით) სთავაზობენ დემინგურ ფასად, დიდი ალბათობით ფორმალურად ან უხარისხოდ ახორციელებენ ამ უნიკალური მომსახურების მიწოდებას, ქმნიან ნოყიერ საფუძველს თვითშეზღუდვის გარემოს შექმნისათვის და ასეთი მოქმედების ნყალობით არღვევენ პროფესიონალი ბუღალტრის ეთიკის კოდექსს, ასეთ გარემოში მომსახურების მიწოდების შედეგად მხოლოდ გროშებს აგროვებენ (რომელიც სრულიად არასაკმარისია მათი პროფესიული განვითარებისათვის (მათ შორის ბასს-ის, ფასს-ის, ACC-ის სახელმძღვანელოების და სხვა სპეციალური ლიტერატურის შექმნისათვის, ოფისის შენახვისათვის და ა.შ) და შესაბამისად, ვერ ვითარდებიან. რაც მთავარია, ასეთი მოქმედებით საჯარო შემსყიდველების თვალში (შესაძლოა არა მარტო ამ სფეროში) პროფესიის დისკრედიტაციას უწყობენ ხელს (ვფიქრობ ეს უფრო პროფესიული კამიკაძეობაცაა)

ცხადია, გაითვალისწინებთ, რომ ყოველივე ზემოაღნიშნული ეხება საჯარო სექტორში აუდიტორული შემოწმების მომსახურების მიღების მიზნით არსებულ სიტუაციას, რომელიც პირდაპირ ზედაპირზე დევს და ეს არეალი ქცეულია აუდიტორის პროფესიის მადისკრიმინებელ სეგმენტად. ჩვენ ამ პროცესზე ვაგრძელებთ დაკვირვებასა და შეფასებას, გავაგრძელებთ ადექვატურ რეაგირებასაც, მაგრამ ვფიქრობთ არის აუცილებლობა ამ სფეროში (ვგულისხმობ საჯარო სექტორს) შესაბამისი აქტივობები, მათ შორის დროის რეალურ რეჟიმში, განახორციელოს სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტომ, აუდიტორული პროფილის პროფესიულმა ორგანიზაციებმა, რაც შეეხება კერძო სექტორში შემავალ სანარმოებისათვის, კორპორაციებისათვის აუდიტორული შემოწმების მომსახურების მიწოდებას კვალიფიციური აუდიტორული კომპანიების მიერ, ვფიქრობ პროცესი ამ სეგმენტში ადექვატურად მიმდინარეობს და ამკარად გამოკვეთილია განვითარების ტენდენცია.

ცხადია, მაქვს სურვილი ამ და ბევრ სხვა პროფესიასთან დაკავშირებულ საკითხებზე ჩემმა კოლეგებმაც გამოხატონ მოსაზრება, მათ შორის იმათაც, რომლებიც თავიანთ თავს ამოიცნობენ (მე მათი ვინაობა ზედაპირზე სპეციალურად არ ამოვიტანე, რადგან, ბუნებრივია, გავუფრთხილდი კოლეგების

პირდაპირ მხილებას და მივიჩნე, რომ ზოგიერთი ჩვენი კოლეგა „დაიბნა“ და გზა აერია) ამ სტატიაში. ვიკამათოთ, აზრები, მოსაზრებები გავცვალოთ-ყველაფერი ეს ხომ პროფესიის განვითარებას უწყობს ხელს, რომელიც ძალიან გვჭირდება ჩვენც და ქვეყანასაც, მის მომავალსაც.

მაქვს განზრახვა აღნიშნული სტატია გამოქვეყნების შემდეგ აუცილებლად გავუგზავნო ამ სტატიაში აღნიშნულ შემსყიდველ ორგანიზაციებსა და მათ ზემდგომებს, სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს, შესაბამის მინისტრებს და, მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილი წესით, მოვითხოვო მათგან რეაგირება. და იცით რატომ? იმიტომ, რომ ამ სეგმენტში არსებული ზემოაღნიშნული სიტუაცია შექმნილია სახელმწიფო შემსყიდველი ორგანიზაციებისა და მათი ზემდგომების მიერ.

რომ არა ამ ორგანოთა მენეჯმენტის უპასუხისმგებლობა, არაკომპეტენტურობა, განუკითხაობა, შესაძლო დარღვევების მიჩქმალვისა და თანამდებობებზე დიდხანს (გახანგრძლივების, კომფორტულად ყოფნის) „ტივტივის“ სურვილი, ჩვენი ზოგიერთი კოლეგა ასეთ „წუმპეში“ არ აღმოჩნდებოდა.

კარგი იქნება თუ ასეთივე აქტივობას გამოიჩინენ აუდიტორული პროფილის პროფესიული ორგანიზაციებიც არა მარტო ამ სტატიაში აღნიშნულ ფაქტებზე (ვგულისხმობ ამ სფეროში შესაბამისი კვლევის ჩატარების მიზანშეწონილობასა და მათზე შესაბამისი რეაგირების ღონისძიებების განხორციელებას). დარწმუნებული ვარ სწორედ ასეთი მიდგომით განვითარებთ პროფესიას, პატივს მივაგებთ ამ სფეროს და შევქმნით პირობებს პროფესიის პოპულარიზაციისა და განვითარებისათვის. შესაძლო მოსაზრება იმის შესახებ, რომ თითქოს ასეთის კრიტიკა არ უწყობს ხელს პროფესიის პოპულარიზაციას, ჩემის აზრით არ არის სწორი, რადგან ეს კრიტიკა არ ეხება ბაზარზე და პროფესიაში წარმატებულად მოღვაწე და დასაქმებული კოლეგების 95 %, ის ძირითადად ეხება იმ სახელმწიფო შემსყიდველებს (ჩვენს მიერ ბიუჯეტში გადახდილი გადასახადებით შრომის ანაზღაურებულ საჯარო მოხელეებს), რომლებიც

ზედმეტი თვითდაჯერებულობისა (ზოგჯერ კი უძლეველობის სინდრომით შეპყრობილები) და არაკომპეტენტურობის გამო იმასაც კი ვერ ახერხებენ, რომ მათი სურვილები მოაქციონ („შეფუთონ“) მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნების ჩარჩოებში. ვფიქრობ ასეთი ფაქტების გამომზეურება და ადექვატური შეფასება(თუნდაც კრიტიკა) არის შეძახილი, რომელიც პროფესიული საქმიანობის განვითარების ერთ-ერთი დეტონატორია. ჩვენ ყველამ ერთად უნდა მოვიწოდოთ და არ უნდა დავუშვათ, რომ ამ უნიკალური პროფესიის რომელიმე სეგმენტი, ზოგიერთი სახელმწიფო ორგანიზაციის საჯარო მოხელეთა ძალისხმევით კვლავ მოექცეს „საბჭოურ ჭაობში“ (ამ ჭაობში აუდიტორები აღმოჩნდნენ განსაკუთრებით მაშინ, როცა გადამხდელებს ჰქონდათ ვალდებულება საგადასახადო ორგანოში წარედგინათ აუდიტორების მიერ დადასტურებული ბალანსები და დარწმუნებული ვარ არც ერთ ჩემს კოლეგას არ სურს იქ დაბრუნება, რადგან ეს იყო საბჭოთა სისტემის ნიაღში შობილი აუდიტორების ტოტალური დისკრედიტაციის პოლიგონი).

გარდა ამისა, ზოგიერთ ჩემს კოლეგას, რომელიც ჩართული აღმოჩნდა ზემოაღნიშნულ „ჭაობში“, მინდა შევახსენო, რომ, რამდენიმე წლის წინ საქმიანობა შეწყვიტა მსოფლიოს ერთ-ერთმა უძველესმა და უდიდესმა აუდიტურმა ფირმამ – **Arthur Andersen-მა**, რომელიც მთელს მსოფლიოში განთქმული იყო კრისტალური პატიოსნების სტრატეგიის განხორციელებით. აუდიტური კომპანია „**არტურ ანდერსენი**“ ამერიკის ისტორიაში ფანტასტიკური აღმასვლისა და ელვისებური დაცემის ნიმუშად დარჩა. ვფიქრობ ამ და მსგავს თემატიკაზე აუდიტორებთან საუბარი აუცილებელია, მათ შორის პროფესიული ფედერაციების მიერ ორგანიზებულ სხვადასხვა ფორმატის ღონისძიებებზე.

მურად ნარსია,

ეკონომიკის დოქტორი,
სერთიფიცირებული აუდიტორი,
აუდიტორული კომპანია „პრიმა
აუდიტის“ მმართველი პარტნიორი,
ბაფ-ის წევრი

TOTAL DISCREDITING POLYGON TO BE AVOIDED BY AUDITORS

Murad Naraia - Doctor of Economics, Associated Professor, Certified Auditor, BAF member

RESUME

the article is devoted to challenges encountered by audit firms/auditors operating on the audit market. Based on the actual materials, the author analyses possible facts of the lack of impartiality, creation of non-competitive environment and bringing of qualification requirements in compliance with certain candidates detected at the time of procurement of audit services by public sector state procurement organizations and enterprises and not responded by relevant public institutions. The author assumes that tender announced for procurement of audit services and carried out using such procedures can cause attempt of the buyers to conceal distorted financial statements reflecting their activities, which in fact harms reputation/authority of auditors/audit companies operating on this market as well as independence of auditors which is the basis of this profession. Some facts of the loss of reputation on the world audit market and its outcomes are considered in the article. Recommendations are given by the author based on generalization of facts.